

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра права Європейського Союзу

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З
ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність – 293 «Міжнародне право»

Освітня програма/спеціалізація – «Міжнародне право»

Статус дисципліни – за вибором студента

Рік набору – 2020

Харків – 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове регулювання відносин України з Європейським Союзом» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» спеціалізації «Міжнародне право» міжнародно-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2021. 25 с.

Розробник

Анакіна Тетяна Миколаївна – доцентка кафедри права Європейського Союзу, кандидатка юридичних наук, доцентка

Гарант освітньої програми

Комарова Тетяна В'ячеславівна – доцентка кафедри права Європейського Союзу, докторка юридичних наук, доцентка

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права
(протокол № 3 від 7 листопада 2017 р.)

Зміни та доповнення затверджено на засіданні кафедри
Права Європейського Союзу
(протокол № 1 від 1 вересня 2020 р.)

Завідувач кафедри _____ Яковюк Іван Васильович

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	12
5. Теми лекційних і практичних занять.....	13
5.1. Теми лекційних занять.....	13
5.2. Теми практичних занять.....	14
6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання	15
7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	18

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Правове регулювання відносин України з Європейським Союзом» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародне право» підготовки бакалаврів спеціальності 293 «Міжнародне право» галузі знань 29 «Міжнародні відносини».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 6	Галузь знань – 29 «Міжнародні відносини»	За вибором студента	За вибором студента
Модулів – 3	Спеціальність – 293 «Міжнародне право»	Рік підготовки:	Рік підготовки:
		3–8 семестр	3–8 семестр
Загальна кількість годин - 180	Спеціалізація – «Міжнародне право»	Лекції	Лекції
		32 год.	4 год.
		Практичні заняття	Практичні заняття
		36 год.	8 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		112 год.	138 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2-4, самостійної роботи студента - 6-8.	Рівень освіти – перший (бакалаврський)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань залік	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань залік

Мета навчальної дисципліни – формування цілісної системи професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти в специфічному сегменті юридичної практики взаємодії інтеграційного правопорядку із правовою системою України, застосування та тлумачення положень міжнародних угод про співпрацю України та ЄС та національних нормативно-правових актів, прийнятих на їх виконання.

Завдання:

- формування поглибленої системи теоретичних знань (концепцій, доктрин) щодо правового регулювання відносин України та Європейського Союзу;
- розуміння предмету та змісту зобов'язань України на основі Угоди про асоціацію та інших міжнародних договорів з Європейським Союзом;

- засвоєння основних тенденцій правового регулювання відносин України та ЄС у сфері зовнішньої та безпекової політики, юстиції, економіки та окремих секторальних напрямках;
- засвоєння науково-теоретичних підходів, практичних методів, прийомів професійної діяльності у застосуванні міжнародно-правових актів, укладених між Україною та ЄС та наближенні вітчизняного законодавства до *acquis* ЄС у процесі виконання євроінтеграційних зобов'язань;
- оволодіння інноваційними практиками, юридичною технікою тлумачення актів, що становлять договірно-правову базу відносин України з Європейським Союзом.

Пререквізити: «Міжнародне публічне право», «Міжнародні економічні відносини», «Історія європейської інтеграції».

Кореквізити: «Універсальні та регіональні системи захисту прав людини», «Право міжнародних організацій», «Право Європейського Союзу».

Постреквізити: «Інституційне право Європейського Союзу», «Право Європейського Союзу в сфері юстиції та внутрішніх справ», «Європейський Союз в міжнародних відносинах».

Мова навчання – українська.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН 1. Демонструвати знання й розуміння сучасних правових доктрин, категорій і принципів щодо співробітництва України та ЄС.

РН 2. Аналізувати вплив історичних подій на розвиток правових відносин України та ЄС.

РН 3. Характеризувати правову природу Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також інших міжнародних актів, що укладені між сторонами.

РН 4. Визначати особливості інституційного механізму співробітництва України та ЄС.

РН 5. Визначати правовий статус спільних органів, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС та розмежовувати їхні повноваження.

РН 6. Демонструвати розуміння основних засад співпраці України та ЄС за окремими напрямками та надавати висновки щодо виконання сторонами своїх зобов'язань згідно з чинними міжнародними угодами.

РН 7. Аналізувати зміст проектів нормативних актів та чинного законодавства на предмет відповідності *acquis* ЄС на основі Угоди про асоціацію та інших міжнародних угод сторін.

РН 8. Надавати правову оцінку стану імплементації положень двосторонніх міжнародних угод у правовій системі України.

РН 9. Надавати консультації щодо можливості захисту прав фізичних та юридичних осіб відповідно до чинних міжнародних угод України та ЄС.

РН10. Визначати засоби та пропонувати шляхи розв'язання спорів між

Україною та ЄС у зв'язку із застосуванням або тлумаченням положень міжнародних угод.

Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Міжнародне право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК - 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК - 2. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та нестандартних ситуаціях.

ЗК - 6. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел.

ЗК - 7. Навички використання інформаційних технологій і баз даних.

ЗК - 10. Здатність працювати у команді.

ЗК - 15. Здатність реалізовувати функції у предметно-практичній діяльності.

Спеціальних компетентностей:

СК 3. Знання і розуміння процесів впливу міжнародного права на функціонування міжнародного співтовариства, взаємодії норм міжнародного права з іншими нормативними міжнародними системами.

СК 8. Здатність тлумачити міжнародно-правові звичаї, міжнародні договори, односторонні міжнародно-правові акти держав, резолюції міжнародних міжурядових організацій та міжнародних міжурядових конференцій.

СК 9. Здатність виявляти проблеми і працювати в основних сферах взаємодії міжнародного і національного права.

СК 14. Розуміння джерел права Європейського Союзу та знання ключових рішень Суду справедливості Європейського Союзу.

СК - 20. Знання дипломатичного і консульського права, спеціальних місій, права зовнішніх зносин міжнародних організацій та практики правозастосування.

СК 23. Здатність надавати юридичні висновки й консультації з питань міжнародного права, розробляти міжнародно-правову позицію в інтересах держави.

Програмних результатів навчання:

ПРН - 4. Демонструвати знання джерел міжнародного права як результату процесу міжнародної правотворчості.

ПРН 5. Характеризувати процес імплементації міжнародно-правових зобов'язань у національний правопорядок України.

ПРН 6. Здійснювати аналіз законодавства України на відповідність нормам міжнародного права.

ПРН 16. Аналізувати правову систему Європейського Союзу та практику Суду справедливості Європейського Союзу.

ПРН 17. Інтерпретувати механізми міжнародно-правового співробітництва Європейського Союзу з третіми країнами, у тому числі з Україною.

ПРН - 19. Аналізувати й оцінювати обставини справи, кваліфікувати правовідносини.

ПРН - 21. Визначати межі правосуб'єктності юридичних і фізичних осіб, об'єднань, громадських організацій у конкретних правовідносинах.

ПРН 23. Демонструвати здатність до праці в міжнародно-правовому контексті.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Правові засади співробітництва України та Європейського Союзу

Тема 1. Становлення та розвиток співробітництва між Україною та ЄС

Становлення співпраці України та Європейських співтовариств: від проголошення незалежності до набрання чинності Угодою про партнерство і співробітництво 1994 р. Розвиток співпраці України та ЄС за Угодою про партнерство і співробітництво 1994 р.

Інтенсифікація співпраці України та ЄС після розширення Європейського Союзу на Схід у 2004 р. Участь України у Європейській політиці сусідств та програмі ЄС «Східне партнерство». План дій «Україна-ЄС» 2005 р.

Передумови поглиблення співробітництва. Укладання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 2014 р.

Правові засади співпраці України та ЄС на сучасному етапі. Членство в ЄС – ключовий пріоритет зовнішньої політики України. Місце України у закордонній політиці ЄС. Перспективи розвитку двостороннього співробітництва.

Тема 2. Угода про асоціацію між Україною та ЄС як засадничий міжнародний договір двосторонньої співпраці

Поняття «асоціація» в праві Європейського Союзу. Угоди про асоціацію в договірній практиці ЄС. «Покоління» угод про асоціацію між ЄС і третіми країнами.

Загальна характеристика Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 2014 р. Мета та цілі відносин асоціації України та ЄС. Предмет співпраці сторін. Істотні елементи Угоди. Юридична сила Угоди. Застереження до Угоди.

Принцип політичної асоціації та економічної інтеграції. Принцип поступовості та обумовленості.

Структура Угоди. Додатки до Угоди. Дія Угоди у часі та просторі. Внесення змін до Угоди.

Види та особливості зобов'язань Сторін за Угодою про асоціацію 2014 р. Виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію. Моніторинг за

виконанням Угоди. Правові наслідки порушення зобов'язань за Угодою про асоціацію.

Угода про асоціацію як джерело права України. Вплив Угоди про асоціацію на правопорядок України. Застосування положень Угоди в адміністративній та судовій практиці.

Тема 3. Організаційно-правовий механізм співробітництва України з Європейським Союзом

Загальна характеристика організаційно-правового механізму співробітництва України та ЄС.

Склад та повноваження спільних органів, передбачених Угодою про асоціацію 2014 р. Саміти Сторін Угоди. Рада асоціації. Комітет асоціації. Парламентський комітет асоціації. Платформа громадянського суспільства. Спеціальні комітети та органи.

Органи державної влади України, що забезпечують співробітництво з ЄС. Верховна Рада України. Президент України. Кабінет Міністрів України. Міністерство закордонних справ України. Міністерство юстиції України. Офіс Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції. Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції.

Тема 4. Наближення законодавства України до *acquis* ЄС

Правові підстави наближення законодавства в міжнародних угодах з ЄС та законодавстві України. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» 2004 р. Особливості використання термінології, що стосується наближення законодавства, у праві України (адаптація, апроксимація, гармонізація, уніфікація).

Особливості процесу наближення законодавства України до *acquis* ЄС. Предмет та об'єкт правового наближення. Сфери законодавства, підлягають наближенню. Поступовий характер наближення, строки. Ступінь наближення.

Юридична експертиза проєктів законів та підзаконних нормативно-правових актів на предмет відповідності *acquis* ЄС. Повноваження Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції та профільного комітету Верховної Ради. Юридичні наслідки прийняття нормативно-правового акта, який суперечить *acquis* ЄС.

Тема 5. Механізми вирішення спорів між Україною та ЄС

Правові підстави застосування механізму вирішення спору між Україною та ЄС. Механізм вирішення спорів між Україною та ЄС у рамках Світової організації торгівлі. Механізм вирішення спорів на основі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Право вибору механізму.

Загальний механізм вирішення спорів, який поширюється на положення Угоди про асоціацію за виключенням норм щодо Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ст. ст. 476-478 Угоди про асоціацію 2014 р.).

Механізм вирішення спорів в рамках Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (Розділ IV Угоди про асоціацію). Консультації. Арбітражна процедура. Медіація.

Модуль 2. Основні напрямки співпраці України та ЄС

Тема 6. Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС

Правові засади торговельно-економічного співробітництва України та ЄС.

Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС (далі – ПВЗВТ): поняття та особливості. Відмінність від «традиційної» зони вільної торгівлі. «Поглиблений» вимір ПВЗВТ. «Всеохоплюючий» вимір ПВЗВТ. Принципи ПВЗВТ. Структурні елементи ПВЗВТ. Скасування тарифних та нетарифних бар'єрів у торгівлі. Захисні заходи торгівлі у рамках Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Свобода руху товарів відповідно до Угоди про асоціацію 2014 р. Поняття «товар», що охоплюється Угодою про асоціацію. Концепція походження товару (Протокол 1 до Угоди про асоціацію). Принцип місця виробництва товару. Принцип дотримання умов виробництва. Поняття «достатнього рівня обробки» товару. Принцип двосторонньої кумуляції походження товарів. Приєднання України до Регіональної конвенції про Пан-Євро-Середземноморські преференційні правила походження 2011 р. Вимоги до документального супроводу товарів. Митні преференції. Можливість тимчасового збереження мита.

Свобода руху послуг відповідно до Угоди про асоціацію 2014 р. Поняття «послуга», що охоплюється Угодою про асоціацію. Заснування підприємницької діяльності. Транскордонне надання послуг. Тимчасова присутність фізичних осіб для цілей економічної діяльності. Застереження України та держав-членів ЄС.

Свобода руху платежів і капіталів відповідно до Угоди про асоціацію 2014 р.: поняття та сфери застосування. Свобода здійснення платежів та переказів у вільно конвертованій валюті за поточними рахунками платіжного балансу. Вільний рух капіталу, пов'язаний з наданням кредитів, які стосуються торговельних операцій, або з наданням послуг. Вільний рух капіталу, пов'язаний з портфельними інвестиціями і фінансовими позиками та кредитами інвесторів іншої Сторони. Спеціальні заходи.

Тема 7. Співробітництво України та ЄС у сфері безпеки та оборони

Співробітництво України та ЄС в рамках Європейської політики безпеки та оборони.

Співробітництво у воєнно-політичній, військовій та військово-технічній сферах. Співробітництво України з Європейською оборонною агенцією. Адміністративна угода між Міністерством оборони України та Європейською оборонною агенцією 2015 р. Участь України в місіях під егідою ЄС. Залучення Збройних Сил України до формування бойових тактичних груп ЄС.

Угода про визначення загальної схеми участі України в операціях ЄС з врегулювання криз 2005 р. Угода про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом 2005 р.

Перспективи участі України у проектах Постійного структурованого співробітництва у сфері безпеки і оборони (програмі PESCO).

Тема 8. Співробітництво України та ЄС у сфері юстиції і внутрішніх справ

Загальні засади співпраці з метою утвердження верховенства права та зміцнення правоохоронних та судових органів. План дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки 2007 р. та План-графік його імплементації, затверджений на засіданні Підкомітету № 6 «Юстиція, свобода та безпека» Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС 2008 р.

Співпраця України з EUAM. Угода між Україною та Європейським Союзом щодо статусу Консультативної місії Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України (КМЄС в Україні) 2014 р.

Співпраця України та ЄС у сфері міграції та управління кордонами. Угоди про спрощення оформлення віз та про реадмісію осіб 2007 р. Лібералізація візового режиму між Україною та ЄС. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України, Урядом Республіки Молдова та Європейською Комісією щодо Місії Європейської Комісії з надання допомоги в питаннях кордону в Україні та Республіці Молдова 2005 р. Робоча домовленість між Агенцією FRONTEX та Державною прикордонною службою України щодо встановлення оперативного співробітництва 2007 р. Плани оперативного співробітництва.

Співпраця України та ЄС у боротьбі з транснаціональною злочинністю. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво 2016 р. Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європолем щодо встановлення захищеної лінії зв'язку 2015 р. Співпраця з Європейським офісом по боротьбі з шахрайством (OLAF).

Правове співробітництво. Співпраця з Євроюстом на підставі Угоди про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції 2016 р.

Тема 9. Співробітництво України та ЄС у сфері енергетики

Загальні правові засади співробітництва України та ЄС в енергетичній сфері. Мета та основні напрямки співробітництва.

Приєднання України до Договору про заснування Європейського енергетичного співтовариства. Співробітництво в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства 2005 р. Співвідношення положень Угоди про асоціацію 2014 р. та Договору про заснування Енергетичного Співтовариства 2005 р. Енергетична Хартія 1994 р.

Основні сектори співпраці. Правила для внутрішніх ринків електроенергії та газу, доступ до мереж, трансграничні обміни та заходи безпеки. Сприяння використанню відновлювальної енергії. Заходи з енергоефективності. Положення щодо підтримки мінімальних товарних запасів нафти. Вимоги охорони довкілля.

Вимоги, пов'язані з торгівлею товарами енергетичної сфери: електричною енергією, сировою нафтою та природним газом. Транспортування енергоносіїв. Свобода транзиту. Положення про ширшу співпрацю у сфері енергетики. Технічні вимоги до енергоспоживчих продуктів. Співпраця з питань атомної енергетики.

Тема 10. Співробітництво України та ЄС у сфері охорони довкілля

Загальні правові засади співробітництва України та ЄС у сфері охорони довкілля. Мета та основні напрямки співробітництва.

Методи управління природоохоронною діяльністю. Якість води та управління водними ресурсами, включаючи морське середовище. Якість атмосферного повітря. Управління відходами та ресурсами. Промислове забруднення та фактори небезпеки. Система торгівлі дозвільними одиницями на викиди. Охорона природи. Використання ГМО (генетично модифікованих організмів) у сільському господарстві. Заходи з протидії зміні клімату та захисту озонового шару.

Моніторинг забруднення та оцінка впливу на довкілля. Система інформування про стан довкілля.

Спеціально створені механізми у рамках «Східного партнерства». Платформа 3 «Сполучення, енергоефективність, довкілля та зміна клімату» та Панель з питань довкілля та зміни клімату у рамках Платформи 3.

Співпраця України з Європейською екологічною агенцією.

Тема 11. Співробітництво України та ЄС у сфері транспорту

Загальні правові засади співробітництва України та ЄС у сфері транспорту. Мета та основні напрямки співробітництва. Поширення Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T) на Україну.

Співробітництво України та ЄС у сфері автомобільного транспорту.

Співробітництво України та ЄС у сфері цивільної авіації. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про певні аспекти повітряного сполучення 2005 р. Угода про спільний авіаційний простір 2021 р. Співпраця з Європейським агентством з авіаційної безпеки (EASA).

Співробітництво України та ЄС у сфері залізничного транспорту. Співробітництво з Європейською залізничною агенцією (ERA).

Співробітництво у сфері внутрішнього водного транспорту.

Співробітництво у сфері міжнародного морського транспорту. Співпраця з Європейською агенцією з безпеки на морі (EMSA).

Співробітництво в рамках Панелі з питань транспорту Східного партнерства (Тематична платформа № 2 «Економічна інтеграція та наближення до політик ЄС»).

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
		Л	ПЗ	СРС		Л	ПЗ	СРС
Модуль 1. Правові засади співробітництва України та Європейського Союзу								
<i>Тема 1.</i> Становлення та розвиток співробітництва між Україною та ЄС	16	4	2	10	16	2	2	12
<i>Тема 2.</i> Угода про асоціацію між Україною та ЄС як засадничий міжнародний договір двосторонньої співпраці	14	2	2	10	14	2	2	10
<i>Тема 3.</i> Організаційно-правовий механізм співробітництва України з Європейським Союзом	14	2	2	10	10			10
<i>Тема 4.</i> Наближення законодавства України до acquis ЄС	16	2	4	10	12			12
<i>Тема 5.</i> Механізми вирішення спорів між Україною та ЄС	12	2	2	8	10			10
<i>Разом</i>	72	12	12	48	62	4	4	54
Модуль 2. Основні напрямки співпраці України та ЄС								
<i>Тема 6.</i> Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС	22	4	4	16	16		2	14
<i>Тема 7.</i> Співробітництво України та ЄС у сфері безпеки та оборони	16	2	4	10	14			14
<i>Тема 8.</i> Співробітництво України та ЄС у сфері юстиції і внутрішніх справ	18	4	4	10	16		2	14
<i>Тема 9.</i> Співробітництво України	18	4	4	10	14			14

та ЄС у сфері енергетики								
Тема 10. Співробітництво України та ЄС у сфері охорони довкілля	16	2	4	12	14			14
Тема 11. Співробітництво України та ЄС у сфері транспорту	18	4	4	10	14			14
<i>Разом</i>	<i>108</i>	<i>20</i>	<i>20</i>	<i>68</i>	<i>88</i>		<i>4</i>	<i>84</i>
Усього годин / кредитів ECTS	180 / 6	32	36	112	150 / 5	4	8	138

5. Темі лекційних і практичних занять

5.1. Темі лекційних занять

Темі навчальної дисципліни	Темі лекцій	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Правові засади співробітництва України та Європейського Союзу			
Тема 1. Становлення та розвиток співробітництва між Україною та ЄС	1.1. Становлення та розвиток співпраці України з Європейськими співтовариствами та Європейським Союзом	2	
	1.2. Правові засади співпраці України та ЄС на сучасному етапі	2	2
Тема 2. Угода про асоціацію між Україною та ЄС як засадничий міжнародний договір двосторонньої співпраці	2. Угода про асоціацію між Україною та ЄС як засадничий міжнародний договір двосторонньої співпраці	2	2
Тема 3. Організаційно-правовий механізм співробітництва України з Європейським Союзом	3. Організаційно-правовий механізм співробітництва України з Європейським Союзом	2	
Тема 4. Наближення законодавства України до <i>acquis</i> ЄС	4. Наближення законодавства України до <i>acquis</i> ЄС	2	
Тема 5. Механізми вирішення спорів між Україною та ЄС	5. Механізми вирішення спорів між Україною та ЄС	2	
Модуль 2. Основні напрямки співпраці України та ЄС			
Тема 6. Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС	6.1. Правові засади торговельно-економічного співробітництва України та ЄС	2	
	6.2. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС	2	
Тема 7. Співробітництво України та ЄС у сфері безпеки та оборони	7. Співробітництво України та ЄС у сфері безпеки та оборони	2	
Тема 8. Співробітництво України та ЄС у сфері юстиції і внутрішніх справ	8.1. Співробітництво України та ЄС у сфері юстиції	2	
	8.2. Співробітництво України	2	

	та ЄС у сфері внутрішніх справ		
Тема 9. Співробітництво України та ЄС у сфері енергетики	9.1. Загальні правові засади співробітництва України та ЄС в енергетичній сфері	2	
	9.2. Особливості співпраці в основних енергетичних секторах	2	
Тема 10. Співробітництво України та ЄС у сфері охорони довкілля	10. Співробітництво України та ЄС у сфері охорони довкілля	2	
Тема 11. Співробітництво України та ЄС у сфері транспорту	11.1. Загальні правові засади співробітництва України та ЄС у сфері транспорту	2	
	11.2. Співробітництво України та ЄС в окремих сферах транспорту	2	
Усього		32	4

5.2. Теми практичних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми практичних занять	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Правові засади співробітництва України та Європейського Союзу			
Тема 1. Становлення та розвиток співробітництва між Україною та ЄС	1. Становлення та розвиток співробітництва між Україною та ЄС	2	2
Тема 2. Угода про асоціацію між Україною та ЄС як засадничий міжнародний договір двосторонньої співпраці	2. Угода про асоціацію між Україною та ЄС як засадничий міжнародний договір двосторонньої співпраці	2	2
Тема 3. Організаційно-правовий механізм співробітництва України з Європейським Союзом	3. Організаційно-правовий механізм співробітництва України з Європейським Союзом	2	
Тема 4. Наближення законодавства України до acquis ЄС	4.1. Особливості процесу наближення законодавства України до acquis ЄС	2	
	4.2. Юридична експертиза нормативно-правових актів на предмет відповідності acquis ЄС	2	
Тема 5. Механізми вирішення спорів між Україною та ЄС	5. Механізми вирішення спорів між Україною та ЄС	2	
Модуль 2. Основні напрямки співпраці України та ЄС			
Тема 6. Торговельно-економічне співробітництво України та ЄС	6.1. Правові засади торговельно-економічного співробітництва України та ЄС	2	

	6.2. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС	2	2
Тема 7. Співробітництво України та ЄС у сфері безпеки та оборони	7.1. Правові засади співробітництва України та ЄС у сфері безпеки та оборони	2	
	7.2. Співпраця України та ЄС у військовій сфері	2	
Тема 8. Співробітництво України та ЄС у сфері юстиції і внутрішніх справ	8.1. Співробітництво України та ЄС у сфері юстиції	2	
	8.2. Співробітництво України та ЄС у сфері внутрішніх справ	2	2
Тема 9. Співробітництво України та ЄС у сфері енергетики	9.1. Загальні правові засади співробітництва України та ЄС в енергетичній сфері	2	
	9.2. Особливості співпраці в основних енергетичних секторах	2	
Тема 10. Співробітництво України та ЄС у сфері охорони довкілля	10.1. Загальні правові засади співробітництва України та ЄС у сфері охорони довкілля	2	
	10.2. Співпраця України та ЄС у боротьбі зі змінами клімату	2	
Тема 11. Співробітництво України та ЄС у сфері транспорту	11.1. Загальні правові засади співробітництва України та ЄС у сфері транспорту	2	
	11.2. Співробітництво України та ЄС в окремих сферах транспорту	2	
Усього		36	8

6. *Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання*

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Правове регулювання відносин України з Європейським Союзом» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, розв'язання практичних завдань або задач, захист реферату за ініціативи студента тощо. За результатами практичних занять із кожного з двох модулів розраховується загальна кількість балів (максимальна оцінка за кожен модуль – 15 балів), що включається до підсумкової оцінки знань. При цьому у рамках першого модулю передбачено виконання тестового завдання, максимальна кількість балів за який становить 6 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для ***самостійної роботи*** (опрацювання статистичних даних установ ЄС, звітів державних органів України та установ ЄС щодо імплементації Угоди про асоціацію між

Україною та ЄС; підготовка тез доповідей на науково-практичні конференції та статей; участь у moot-court з права ЄС; проходження он-лайн курсів із тематики співпраці України та ЄС; проведення дослідження (проекту) з вузької проблематики з подальшою його презентацією тощо). Робота є індивідуальною та самостійною, а, отже, співавторство студентів та інші форми надання допомоги один одному не допускаються. При виконанні самостійної роботи студент зобов'язаний дотримуватися правил щодо академічної доброчесності та безпосередньо недопущення плагіату. Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10.

Формою **підсумкового контролю** знань студентів з дисципліни є **залік**. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за залік, становить 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів дисципліни «Правове регулювання відносин України з Європейським Союзом»:

Поточний контроль		Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль залік	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття				
Модуль № 1	Модуль № 2			
мах 15	мах 15	мах 10	мах 60	мах 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Правове регулювання відносин України з Європейським Союзом»:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті (за модуль)	Мах 15	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	13-14	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	11-12	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	9-10	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	0-8	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Виконання тестового завдання у рамках	Мах 6	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем модулю.
	5	Результати опрацювання матеріалу високі, але є незначна кількість помилок.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.

першого модулю	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	0-2	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Мах 10	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	8-9	В роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	7-6	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	4-5	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	2-3	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	0-1	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.
Іспит	Мах 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах та концепціях дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни та використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.

		3. Помилки та суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	Min 0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Правове регулювання відносин України з Європейським Союзом» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

7.1. Нормативно-правові акти

Договір про Європейський Союз 1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

Договір про функціонування Європейського Союзу 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text

Хартія про основоположні права Європейського Союзу 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524#Text

Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами 1994 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_012

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Регіональна конвенція про Пан-Євро-Середземноморські преференційні правила походження 2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/984_006-16#Text

Угода про визначення загальної схеми участі України в операціях ЄС з врегулювання криз 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_648#Text

Угода між Україною та Європейським Союзом про процедури безпеки, які стосуються обміну інформацією з обмеженим доступом 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_750#Text

Угода між Україною та Європейським Союзом щодо статусу Консультативної місії Європейського Союзу з реформування сектору цивільної безпеки України (КМЄС в Україні) 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_012#Text

Угода між Україною та Європейським Співтовариством про спрощення оформлення віз 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_850#Text

Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_851#Text

Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України, Урядом Республіки Молдова та Європейською Комісією щодо Місії Європейської Комісії з надання допомоги в питаннях кордону в Україні та Республіці Молдова 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_235#Text

Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво 2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#Text

Меморандум про взаєморозуміння між Україною та Європейським поліцейським офісом щодо встановлення захищеної лінії зв'язку 2015 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_a12#Text

Угода про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції 2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_024-16#Text

Договір про заснування Європейського енергетичного співтовариства 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_926#Text

Угода між Україною та Європейським Співтовариством про певні аспекти повітряного сполучення 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_743#Text

Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15#Text>

Закон України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики” 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

План дій Україна – ЄС у сфері юстиції, свободи та безпеки 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_956#Text

План заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 1106. Офіц. вісн. України. 2018. № 24. Ст. 852.

Про Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції: Постанова Кабінету Міністрів України від 04.10.2017 р. № 759. Офіц. вісн. України. 2017. № 84. Ст. 2565.

Порядок заповнення та видачі митницею сертифіката з перевезення (походження товару) EUR.1: Наказ Міністерства фінансів України від 26.12.2017 р. № 1563/31431. Офіц. вісн. України. 2018. № 7. Ст. 286.

Порядок надання та анулювання митницею статусу уповноваженого (схваленого) експортера: Наказ Міністерства фінансів України від 07.10.2014. № 1013. Офіц. вісн. України. 2014. № 100. Ст. 2965.

Регламент Європейського Парламенту та Ради ЄС 2017/1566 про запровадження тимчасових автономних торговельних заходів для України, що передбачені Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, від 13.09.2017 р. Офіційний вісник. L 254, 30.9.2017, с. 1–10.

Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2015-2020 роки. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/aa_implementation_report_2015-2020_ukr_final_0.pdf

Common Aviation Area Agreement Between the European Union and its Member States, of the One Part, and Ukraine, of the Other Part of 12.10.2021. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.387.01.0003.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2021%3A387%3ATOC

7.2. Література

Основна література

1. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручник: у трьох книгах / За ред. В. І. Муравйова. Київ: Ін Юре, 2015. 312 с.

2. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу : монографія / під ред. І. В. Яковюка. Київ, 2012. 208 с.
3. Копійка В. В., Шинкаренко Т. І. Європейський Союз: історія і засади функціонування: посіб. / за ред. Л.В. Губерського. Київ: Знання, 2009. 751 с.
4. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти): Монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003. 304 с.
5. Микієвич М. М. Інституційне право Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики та безпеки: Монографія. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. 416 с.
6. Муравйов В. І. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика) : монографія / В. І. Муравйов. К. : Академ-Прес, 2002. 425 с.
7. Основи права Європейського Союзу : підручник / [Л. І. Адашис, Т. М. Анакіна, С. М. Вихрист та ін.] ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Харків : Право, 2020. 590 с.
8. Основи права Європейського Союзу : підручник ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд; [координатор проекту А. О. Червяцова] ; Харків. нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. – Харків : Право, 2018. – 456 с.
9. Петров Р. А. Транспозиція "acquis" Європейського Союзу в правові системи третіх стран : монографія. Київ : Істина, 2011. 384 с.
10. Поглиблення відносин між ЄС та Україною: Що, чому і як? / за ред. М. Емерсона, В. Мовчан. Вид. 2-е. Брюссель (CEPS), Київ (Ін-т економічних досліджень і політичних консультацій), 2018. 288 с.
11. Право Європейського Союзу: основи теорії: підручник / [Т.М. Анакіна, Т.В. Комарова, О.Я. Трагнюк, І.В. Яковюк та ін.]; за заг. ред. І.В. Яковюка. Харків: Право, 2019. 360 с.
12. Право Європейського Союзу: Підручн. / За ред. Р. А. Петрова. – К.: Істина, 2019. – 392 с.
13. Смирнова К. В. Правове регулювання конкуренції в Європейському Союзі: теорія і практика: монографія. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Одеса : Фенікс, 2015. 429 с.
14. Стрельцова О.В. Конституціоналізація процесу асоціації України з Європейським Союзом: теорія та практика: монографія. Київ, 2017. 532 с.
15. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз: монографія. Харків: Право, 2013. 760 с.

Додаткова література

1. Анакіна Т. М. Інституційна модель співробітництва України та Європейського Союзу за Угодою про асоціацію. *Форум права*. 2013. № 3. С. 14-21.
2. Анакіна Т. Порівняльно-правова характеристика Угоди про асоціацію та Угоди про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Союзом. *Вісн. Нац. Акад. прав. наук України*. 2013. № 4 (75). С. 123-132.
3. Анакіна Т. Регулювання прав окремих вразливих груп осіб за Хартією ЄС про основоположні права: досвід для України. *Український часопис міжнародного права*. 2015. № 2. С. 41-46.
4. Анакіна Т. М., Тичина В. П. Співпраця з Організацією економічного співробітництва та розвитку у контексті європейської інтеграції України. *Український часопис міжнародного права*. 2019. № 4. С. 129-134.
5. Анакіна Т. М. Особливості політики Східного партнерства у контексті європейської інтеграції України. Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі (Серія «Наукові доповіді»; вип. 1). – Х.: Оберіг, 2012. – С. 48-61
6. Аналітична доповідь щодо проекту Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони / Т. М. Анакіна, М. В. Буроменський, В. М. Стещенко, О. Я. Трагнюк // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / ред. кол.: Ю. Г. Барабаш та ін. Х.: Право, 2013. № 26. С. 294-305.
7. Бєдова О. А. Контроль, моніторинг та оцінювання як процедури організаційного забезпечення адаптації законодавства України до аспис ЄС. *Національна академія державного управління при Президентові України*. 2018. N 1. С. 178-201.
8. Гаряча Ю. П. Правові засади внутрішнього ринку Європейського Союзу. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 1(10). С. 275-279.
9. Комарова Т.В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС: монографія. Харків: Право, 2018. 528 с.
10. Комарова Т.В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: монографія. Харків: Право, 2010. 360 с.
11. Костюченко Я. М. Механізм вирішення спорів в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія ПРАВО. 2019. Вип. 56, том 2. С. 144-147.
12. Макаруха З.М. Правові засади діяльності Європейського Союзу у сфері забезпечення простору свободи, безпеки та юстиції: монографія. Львів: Астролябія, 2011. 543 с.
13. Маринів І.І. Безпекова політика Європейського Союзу. *Право та інновації: журнал*. Харків : Право, 2020. N 1 (29). С. 45-51.
14. Маринів І. І., Мохончук П. С. Роль агенції Європейського Союзу з правоохоронного співробітництва в боротьбі з міжнародною

- організованою злочинністю. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія Право.* Іп. 55. Т. 2. 2019. С. 157 – 159.
15. Микієвич М. М., Трагнюк О. Я. Міжнародно-правова доктрина України щодо участі у міждержавних союзах. *Правова доктрина України (у 5 т.). – Т. 2. Публічно-правова доктрина України / за заг. ред. Ю. П. Битяка.* Харків : Право, 2013. С. 696–731.
16. Моїсеєнко О. М. Медіація в системі вирішення спорів за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС 2014 р. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.* Серія «Право», 2020, випуск 29. С. 309-317.
17. Муравйов В. І. Способи і механізми врегулювання спорів в угодах Європейського Союзу про асоціацію. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України.* 2014. № 6. С. 69-74.
18. Огляд прецедентного права Суду Європейського Союзу у сферах, що регулюються Угодою про асоціацію між Україною та ЄС / За ред. А. Лазовські; Проект ЄС «Підтримка впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС». URL: https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/review-of-the-case-law-of-the-eu-court-of-justice-fields-covered-by-the-association-agreement-2018.1.1.ukr_1.pdf
19. Петришин О.О. Євроінтеграція України: аспект прав людини. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2017. №1. С. 78-82
20. Передерій О. С. Європейське поліцейське відомство в інституціональному механізмі Європейського Союзу: історичні передумови створення, порядок формування, компетенція. *Право і безпека: Науковий журнал.* 2010. № 2 (34). С. 34-38.
21. Право Європейського Союзу (в питаннях і відповідях): навч.-довідк. посіб. / За заг. ред. І. В. Яковюка. Х.: Право, 2019. 178 с.
22. Право Європейського Союзу: нормат. матеріали / упоряд.: І. В. Яковюк, Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк. Х.: Право, 2019. 500 с.
23. Рекомендації для Українських органів державного управління щодо наближення до права ЄС. К., 2018. URL: https://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/legal_approximation_guidelines_ukr_new.pdf
24. Сироїд Т.Л. Правова основа політики Європейського Союзу в галузі безпеки: від витоків до сучасності. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2019. № 3. С. 54–60.
25. Смирнова К.В. Аналіз еволюції відносин України з Європейським Союзом: правовий аспект. *Актуальні проблеми міжнародних відносин.* 2011. Вип. 100. С. 132-136.

26. Трагнюк О. Я. Адаптація права України до права ЄС як складова механізму євроінтеграції. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Харків : Право, 2005. Вип. 10. С. 12-18.
27. Трагнюк О. Я. Правове регулювання співробітництва України та ЄС з енергетичних питань у рамках «Східного партнерства». *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Харків : Право, 2012. № 24.
28. Трагнюк О. Я. Співробітництво України та Європейського Союзу в енергетичній сфері у форматі Східного партнерства. *Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі*. Харків : Оберіг, 2012. С. 62–75. (Серія «Наукові доповіді» ; вип. 1).
29. Яковюк І. В. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: проблеми теорії і практики. *Європейський Союз і Україна: особливості взаємовідносин на сучасному етапі*. Харків : Оберіг, 2012. С. 5-47.
30. Яковюк І. В. Теоретичні основи європейської інтеграції. *Теорія і практика правознавства : електронне видання*. 2014. Вип. 2 (6). URL : http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirnik/2.2014/42.1.pdf.
31. Яковюк І. Адаптація і гармонізація законодавства в умовах інтеграції: проблема співвідношення. *Вісник Національної академії правових наук України*. Харків : Право, 2012. № 4. С. 29–42.
32. Яковюк І. В. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: проблеми реалізації. *Державне будівництво та місцеве самоврядування : збірник наукових праць*. Харків : Право, 2012. № 24. С. 37–49.

7.3. Інтернет-ресурси

- <http://europa.eu> — Офіційна сторінка Європейського Союзу
- <http://www.eurotreaties.com/eurotexts.html> тексти установчих договорів Європейського Союзу
- www.minjust.gov.ua/file/23491 — Консолідовані версії Лісабонського договору (українською мовою)
- <http://www.euractiv.com> — медіа портал Європейського Союзу
- <http://www.europarl.europa.eu> — офіційна сторінка Європейського Парламенту
- <http://ec.europa.eu> — офіційна сторінка Європейської Комісії
- <http://www.consilium.europa.eu> — офіційна сторінка Ради Європейського Союзу
- <http://www.curia.europa.eu> — офіційна сторінка Суду справедливості Європейського Союзу
- <https://minjust.gov.ua/acquis-communautaire> - акти *acquis* ЄС, перекладені українською мовою
- <https://pulse.eu-ua.org> – прогрес виконання Угоди про асоціацію

<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html> - пошукова система нормативних актів ЄС

<https://eu-ua.org> – Євроінтеграційний портал

7.4. СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри права Європейського Союзу. URL:

http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=623:kafedra-prava-yevropeiskoho-soiuzu&Itemid=151

7.5. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Відкритий доступ до он-лайн ресурсів Oxford University Press, до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).